

Основна школа „Вељко Дугошевић“

Турија

Основе програма
Године узлета

Турија, јун 2022. године

Васпитач:

Снежана Бојовић

Садржај:

1. Уводне напомене	4
2. Општи подаци	5
▪ „Лична карта“ школе	5
▪ Школа и њено окружење	6
3. Основе програма предшколског васпитања и образовања ГОДИНЕ УЗЛЕТА	6
4. Полазишта Основа програма: теоријско-вредносни постулати	7
4.1. Сагледавање детета	7
4.2. Теоријске поставке о детету, програму, пракси	8
4.3. Сагледавање интелектуалног развоја	8
4.4. Сагледавање социјалног развоја	9
4.5. Сагледавање емоционалног развоја	10
5. Мотивација као подстицај и подршка у испољавању дечијих потенцијала	11
6. Рана искуства као одлучујући утицај на развој будућих могућности у одраслом добу	12
7. Општи циљеви Основа програма	12
7.1. Циљеви предшколског васпитања и образовања усмерени на дете: подршка добробити детета	13
7.2. Задаци васпитно-образовног рада	13
8. Заједничка подручја делања кроз демократску праксу	15
8.1. Развој говора	16
8.2. Припрема за почетно читање и писање	19
8.3. Развој почетних математичких појмова	21

8.4. Упознавање околине -----	25
8.5. Физичко и здравствено васпитање -----	31
8.6. Ликовно васпитање -----	34
8.7. Музичко васпитање -----	36
9. Рад са децом са одређеним потешкоћама -----	39
9.1. Рад са децом са ограниченим интелектуалним способностима -	39
9.2. Рад са децом са тешкоћама у говору и језику -----	40
9.3. Рад са децом са поремећајима у понашању -----	41
9.4. Рад са децом са хиперактивним понашањем -----	42
9.5. Рад са децом са аутизмом -----	42
10. Сарадња са породицом -----	43
11. Сарадња са друштвеном заједницом -----	44
11.1. Сарадња са школом -----	44
11.2. Сарадња са локалном средином -----	45
12. Праћење и вредновање остваривања припремно-предшколског програма -----	46

1. Уводне напомене

Закон о основама образовања и васпитања у години пред полазак у школу предвиђа обавезан припремно предшколски програм у трајању од четири часа дневно, током целе школске године.

Припремни предшколски програм је почетни ступањ система деветогодишњег обавезног образовања и васпитања деце, а остварује се у оквиру школе. Предшколски програм доприноси остваривању права детета да расте и развија се у квалитетној васпитно-образовној средини, која поштује његове особености, уважава његове потребе и подстиче његов психофизички развој. Доприноси и:

- Проширивању и сређивању социјалних и сазнајних искустава
- Оснаживању комуникативне компетенције
- Емоционалној и социјалној стабилности детета
- Подржавању мотивације за новим облицима учења и сазнавања

Остваривање припремног предшколског програма доприноси програмском и организационом повезивању предшколског и основног образовања, што обезбеђује континуитет у васпитању и образовању деце и олакшава им прелаз из једне средине у другу.

Припремни предшколски програм спроводи се по моделу **А** припремног предшколског програма који је допуњен и прилагођен програму васпитно-образовног рада са децом ограничених интелектуалних способности, децом са тешкоћама у говору и језику, децом са поремећајем у понашању, хиперактивном децом, децом са аутизмом. **Модел А** гравитира отвореном систему васпитања и акционом развијању програма, зависно од интересовања деце.

2. Општи подаци

■ „Лична карта“ школе

Седиште установе је ОШ „Вељко Дугошевић“ у Турији, где се налази једна припремно предшколска група. Школа поседује и једно издвојено одељење у Каони. Васпитно-образовни рад реализује се, углавном, у једној васпитној групи, у матичној школи, јер немамо сваке године полазнике у Каони, а када их има тамо похађају припремно предшколску групу. Васпитно- образовни рад у припремно предшколској групи обавља једна васпитачица, стални радник наше школе.

Простор, у којем се одвија васпитно–образовни рад, примерен је деци припремно предшколског узраста. У духу **Модела „А“** сваки део у нашим радним собама има своју функцију и деца га доживљавају као свој, јер заједно са васпитачицом креирају изглед простора у којем бораве. Просторије су довољно великог капацитета (у Турији површине 54m², а у Каони 35m²) и поседују скромну количину игровних и дидактичких средстава за рад. Намештај је адекватан узрасту и потребама деце предшколског узраста (ниски столови и столице, ормарићи, теписи, клупица за обување и изување, ниски чивилуци, у тоалету ниски лавабо, мале wc шоље итд.).

Рад у припремно предшколској групи подразумева четворочасовно радно време, али због специфичности услова у којима се школа налази (деца се превозе аутобусима) организован је боравак деце до поласка аутобуса. Тако да, деца некада бораве у припремно предшколској групи и **дуже од четири сата**. Припремно предшколски програм остварује се током **целе школске године**.

Припремно предшколска група у нашој школи постоји деценијама, јер се школа налази у средини у којој преовладава влашки говор и нека деца српски језик први пут чују или изговарају баш у припремно предшколској групи. А, Статутом школе као званично средство споразумевања у васпитно-образовном раду утврђен је **српски језик**.

■ Школа и њено окружење

Основна школа „Вељко Дугошевић“ налази се у источном делу Србије, у селу Турија (општина Кучево), поред магистралног пута Пожаревац – Мајданпек, на 45. километру од Пожаревца. Специфичност школе је да су становници овог подручја Власи, са влашким говором, карактеристичним културним наслеђем и обичајима. У Турији се налази централна школа, похађају је ученици из следећих села: Турија, Ракова Бара, Каона, Сена, Љешница и Српце. Средина у којој школа ради је еколошки чиста што се позитивно одражава на здравље локалног становништва. У непосредној близини школе протиче, некада златоносна, река Пек.

3. Основе програма предшколског васпитања и образовања

ГОДИНЕ УЗЛЕТА

Основе програма **Године узлета** ослањају се на веру у капацитете деце предшколског узраста да активно учествују у свом учењу и развоју, значај игре на овом узрасту и значај заједничког учешћа деце и одраслих за учење и развој. Основе програма су намењене свима који су непосредно или посредно укључени у делатност предшколског васпитања и образовања (медицинским сестрама, стручним сарадницима, дефектолозима, учитељима), породици, локалној заједници, стручним и академским заједницама и свим другим државним и цивилним организацијама, институцијама и телима повезаним са образовањем, здравственом и социјалном заштитом и културом.

Основе програма служе, пре свега, практичарима као полазиште, смернице и повод за разумевање и преиспитивање праксе, развијање програма кроз властита промишљања и дијалог са колегама, породицом и децом.

Полазишта Основа програма:

- Дете је јединствено и целовито биће
- Дете је креативно
- Дете је биће игре
- Дете је компетентно и богато потенцијалима
- Дете је активан учесник заједнице вршњака и одраслих
- Дете је посвећено учењу

4.Полазишта Основа програма: теоријско вредносни постулати

Основама програма одређује се концепција предшколског васпитања и образовања која обухвата схватање детета и његовог учења и развоја, схватање природе праксе и програма предшколског васпитања и образовања и схватање функције и природе васпитања и образовања на предшколском узрасту. Њима се исказује шта се сматра важним и вредним и чему тежимо у програму предшколског васпитања и образовања.

4.1. Сагледавање детета

Дете је јединствено и целовито биће. Свако дете је личност са својим јединственим могућностима и једнаким правима да се та јединственост препозна и уважи. Дете реагује целим својим бићем, његов интелектуални, емоционални, сензомоторни, социјални и говорни развој је узајамно условљен и испреплетан. Дете је комплетно и богато потенцијалима. Оно није само биће потреба, већ поседује и капацитете који га чине комплетним учесником сопственог учења и развоја. Компетентност детета изграђује се кроз односе са одраслим и вршњацима.

4.2. Теоријске поставке о детету, програму и пракси

Основе програма се заснивају на сагледавању детињства као вредне и видљиве друштвене категорије. Дете се сагледава као богато потенцијалима и као компетентни учесник у свом учењу. Од највећег значаја је сарадња деце и одраслих кроз праксу и узајамну интеракцију. Игра је доминантна пракса детета кроз коју гради односе и кроз коју се највише одвија процес усвајања знања. Спољашна искуства и захтеви појачавају или слабе неуронске везе из чега проистиче капацитет детета за учење и истовремено рањивост детета.

Основе програма није готов модел који се директно имплементира у пракси, већ флексибилни оквир којим се постављају основне вредности и начела које се конкретизују кроз експериментисање и иновације. Учење је процес учешћа у заједници праксе.

4.3. Сагледавање интелектуалног развој

Интелектуална припремљеност деце за школску наставу огледа се, пре свега, у његовој жељи и способности да учи, што подразумева поседовање одређеног обима знања и способности да се знања стичу на школски начин. Поред њихове зрелости, готовост за започињање систематског учења, какво је школско, подразумева:

1. Развијеност сензорних процеса – осета, опажаја и представа (која се огледа кроз њихову тачност, целовитост и прецизност), познавање еталона за боју, облик, величину и просторне појмове, уз потребан обим чулног искуства.

2. Формирање система знања и начина долажења до сазнања на чијој ће се основи, у школи, развити одговарајућа сазнајна активност и теоријски начин мишљења, неопходан за усвајање наставног програма.

3. Развијену и стабилну жељу за сазнањем и формирану навику бављења умном делатношћу, уз развијене способности за вршење умних операција – систематског посматрања и испитивања предмета и појава, анализе и синтезе, поређења, класификовања, серијације, нумеричке конструкције (скупови и

бројеви) и конзервације, структурирања простора, структурирања времена, уопштавања, као и закључивања на основу закљученог.

4. Развијеност сазнајних процеса: спремности да прихвати задатак, разуме упутство и поступи према њему, способности да репродукује запажено, умења да се самостално постави конкретизује циљ активности...

5. Способност детета да се сразмерно и продуктивно дуго бави умним радом уз економичан утрошак снаге и нервно – физиолошки замор.

6. Поседовање неких специјалних способности и вештина потребних у школи, као што је разумевање значења симбола, гласовна анализа састава речи, оријентисање у простору, поседовање елементарних математичких појмова, увежбаност руке за писање и сл.

Све то указује на неопходност индивидуалног приступа сваком детету код којег се на најстаријем предшколском узрасту утврди недовољна интелектуална припремљеност за школу, као и благовременог предузимања одговарајућих компензаторских мера за њено отклањање.

4.4. Сагледавање социјалног развоја

За успешно укључивање у наставни процес није довољно да дете поседује одређен обим знања, као и да буде спремно за њихово даље усвајање, већ и да буде припремљено за суштинске промене у читавом начину живљења које је имало до тада. За то је потребна и одговарајућа социјална зрелост. Компоненте социјалног развоја и развоја личности које улазе у састав готовости за полазак у школу су:

- Активна тежња детета да пође у школу, да измени дотадашњи начин живљења, жеља да научи нешто ново, да стекне боље вештине и начине поступања;

- Одређена свесност у понашању и деловању;

- Емоционална осетљивост детета, способност да осети осећања других људи и да разуме расположење друге деце;

- Развијеност елементарне самосвести, познавање сопствених могућности, способност за самооцењивање, самоконтролу, самопоштовање, самоусавршавање;

Припремна група се разликује и по атмосфери која влада у њој. Већ сама чињеница да је она сачињена од најстарије деце, утиче на статус њених чланова и начин на који доживљавају себе. Свест о томе да догодине полазе у школу, на посебан начин утиче на слику о себи. Будући да се осећају одраслија, васпитач може да им поставља веће и одговорније задатке. На тај начин се код најстарије предшколске деце развија позитиван однос према школи.

4.5. Сагледавање емоционалног развоја

Емоције имају веома важну и оријентациону и регулативну улогу у активностима деце. Мотив активностима даје општу усмереност. Код деце почиње да се јавља свест о дужности као као показатељ опште, а посебно емоционалне зрелости за полазак у школу.

Емоције које доминирају у психичком животу и управљају активностима предшколског детета, треба да постигну такав развојни ниво, на којем ће да постану стабилније, до извесне мере регулисане и контролисане. Посебно је у емоционалном погледу важан развој тзв. виших или сложенијих осећања интелектуалног, моралног, естетског и социјалног карактера: радозналости, осећања правде, осећања хармоније, осећања другарства и др. Допринос емоционалној готовости детета за полазак у школу дају сви поступци којима се негује њихова емоционална култура и прерађују емоције. У њих спада:

- Подстицање деце да размишљају о себи, својим емоцијама, искуствима, реакцијама и др., уз поређење са другима;

- Буђење позитивних емоција, радосног расположења, оптимизма, полета и ведрине;

- Помоћ деци да развију стратегије за превладавање, а не потискивање непријатних психичких стања;

- Оспособљавање деце да се снађу у неочекиваним, за њих болним искуствима;

- Пружање прилика деци да екстернализацијом преносе емоције на рационалан план, што им помаже да постану свесна емоционалних аспеката односа међу људима;

- Оспособљавање деце да улазе у емоционалне односе са другима уз неговање и продубљивање позитивних емоција;

- Упознавање начина на који уметници изражавају и преносе емоције, уз разликовање стварних од представљених емоција и распознавање прикривених емоција.

5. Мотивација као подстицај и подршка у испољавању дечјих потенцијала

Мотивациона готовост, као саставни део психичке готовости детета за полазак у школу, састоји се од његове жеље да учи као и заинтересованости да се бави нечим што га приближава делатности одраслих, што ће му омогућити заузимање нове друштвене улоге. Ова готовост значи жељу да се буде ђак, иде у школу, као и да се бави оним чиме се баве вршњаци и старија деца.

Основни мотив на основу којег се формира такав однос детета према школи, школском учењу и учитељу, није учење само по себи, већ чињеница да постаје ђак, да борави у школи, што му обезбеђује нов положај у друштвеним односима. Осим тога, оно се поноси новим статусом које ће стећи.

Позитиван однос о којем је реч формира се постепено. Може се сматрати да је ова готовост постигнута ако се дете односи према поласку у школу и боравку у њој на позитиван начин. Свакако ће се одређеније представе о школи и мотивација, формирати тек са поласком детета у школу.

6. Рана искуства као одлучујући утицај на развој будућих могућности у одраслом добу

Посебан значај предшколског васпитања и образовања за децу са сметњама у развоју је у томе што се организује у периоду када је биолошки развој најбурнији, а нарочито је убрзан развој централног нервног система.

Предшколско васпитање и образовање деце уопште, а посебно деце са сметњама у развоју, даје велике могућности за њихов свестрани психофизички развој. Пракса је показала да се изгубљено време у овом периоду не може надокнадити и што се више касни са организованим васпитно – образовним радом, утолико је оспособљавање за живот и рад ове деце тежи.

Један од основних циљева у области предшколског васпитања и образовања деце са одређеним сметњама је да се пред полазак у школу постепено обезбеди једногодишњи програм предшколског васпитања и образовања, чиме треба да се допринесе што бољој социјализацији и адекватној припреми деце за живот и школу.

7. Општи циљеви Основа програма:

- Да сва деца предшколског узраста, кроз подршку њиховој добробити, имају једнаке могућности за учење и развој;
- Да учешћем у програмима деца имају прилике и могућности да буду срећна, да се осећају задовољно, остварено и прихваћено, да граде односе поверења и уважавања, блискости и пријатељства;
- Да деца развијају диспозиције за целоживотно учење као што су отвореност, радозналост, отпорност, рефлексивност, истрајност, поверење у себе;
- Да деца учешћем у програму имају прилике да упознају, истражују и преиспитују различита подручја људског сазнања и делања, различите продукте културе и начине грађења и изражавања значења;

- Да породице имају могућности и прилике да бирају, активно учествују у васпитању и образовању своје деце на јавном плану, да освесте своје потребе и капацитете и развијају родитељске компетенције;

- Да васпитачи, сестре-васпитачи, стручни сарадници, стручњаци из различитих области и други практичари имају прилику да испоље своју аутономију, креативност и професионалност као и проактивно заступање интереса деце и породица;

- Да дечји вртић и друга окружења у локалној заједници (школа, центри културе, спорта и рекреације, отворени простори, друге институције локалне средине) постану простори заједничког учешћа деце и одраслих у учењу и грађењу смисла, кроз дијалог и узајамну подршку;

- Да се васпитачи, стручни сарадници и стручњаци других профила, истраживачи, носиоци образовне политике и сви који се баве предшколским васпитањем и образовањем повезују у истраживачку заједницу која кроз истраживања и узајамну подршку гради квалитет предшколског васпитања и образовања.

7.1. Циљеви предшколског васпитања и образовања усмерени на дете: подршка добробити детета

Циљеви васпитања и образовања деце предшколског узраста која имају одређене сметње су истоветни са циљевима васпитања и образовања деце која немају сметње, с тим што се васпитно-образовним радом са овом децом обезбеђује развој на основу њихових индивидуалних способности.

Овај циљ васпитно-образовног рада остварује се

7.2. Задацима васпитно-образовног рада и то:

- Подстицати стицање позитивне слике о себи и развијање поверења у себе и друге;

- Подстицати развијање самосталности и индивидуалне одговорности;

- Омогућити развијање интелектуалних капацитета у складу са развојним потребама, могућностима и интересовањима детета;
- Подстицати развијање социјалних и моралних компетенција, толеранције и прихватање различитости;
- Развијати култивисање емоција;
- Подстицати креативна изражавања;
- Подстицати развијање чулне осетљивости;
- Подстицати развијање сензорних и психомоторних способности;
- Омогућити развијање хигијенских, радних, културних и других навика и вештина, самопослуживања и послуживања других;
- Подстицати развијање спретности, окретности, тачности и ефикасности покрета у игри и раду;
- Формирати код деце позитивну слику о себи, стварање услова да се доживи радост детињства, али и навике за одређене напоре у превазилажењу животних тешкоћа.

Добробити детета у реалном програму:

ОСЕЋАТИ СЕ

БИТИ

МОЋИ

УМЕТИ

8. Заједничка подручја делања кроз демократску праксу

Путем слободног избора теме, садржаја и средстава дете улази у свет личне имагинације. Кроз употребу играчака и разних игара помоћу њих, кроз цртање, моделовање, конструисање, причање прича, прегледање и читање сликовница, неговање цвећа, кроз бригу о животињама, помоћ васпитачици, уређење радног простора, самопослуживање, пружање помоћи друговима и сл. васпитачица упознаје физичке и менталне могућности, интересовања, степен истрајности у раду, степен толеранције и способности учешћа у колективним активностима сваког детета понаособ.

Деца уче кроз свакодневно учешће у заједници праксе у коју су укључена. Програм је усмерен на операционализацију могућности за различите начине учешћа деце у различитим ситуацијама и односима. Дечји вртић као заједница одраслих и деце „има заједничка подручја делања, заједничке разлоге и прилике за учење, заједничке проблеме и замисли у чијој је функцији стицање знања и компетенција.“

Програм припреме деце за школу састоји се од области у које су сврстани васпитно-образовни садржаји и активности путем којих се остварује општа и посебна припрема деце за школу.

Заједничке прилике за учење кроз праксу и експериментисање на којима су деца свакодневно усмерена су:

- *развој говора*
- *припрема за почетно читање и писање*
- *развој почетних математичких појмова*
- *упознавање природне и друштвене средине*
- *физичко и здравствено васпитање*
- *ликовно васпитање*
- *музичко васпитање*

С обзиром на претходно наведене специфичности средине у којој се налази наша школа, а самим тим и припремно предшколска група, неопходно

је посебну пажњу посветити развоју говора (тј. учењу српског језика), јер нека деца говоре само влашки до поласка у школу.

8.1.Развој говора

Задаци:

- На разне начине усмеравати пажњу детета на чињеницу да се говор састоји од гласова, речи и реченица;
- Подстицати децу да слушају, препознају и разликују гласове, гласовне сегменте и друге гласовне целине;
- Обезбедити деци активности у којима ће да слушају и дискриминишу поједине шуме, звукове и гласове;
- Припремати децу за описмењавање развијајући њихову фонематску перцепцију и оспособљавати их за анализу грађе говора;
- Откривати на време децу која имају потешкоће у правилном изговарању гласова и пружати им специјалну помоћ, по потреби у сарадњи са логопедом;
- Стварати атмосферу стваралаштва и отворености према искуству, као и његово симболичко трансформисање организујући одговарајућу средину и обезбеђујући услове за извођење драмских активности;
- Организовати дечије игре са драмским елементима;
- Оспособљавати и охрабривати дете да говори пред другима;
- Подстицати децу на звучно представљање неких предмета, појава, идеја, осећања или ситуација, да приликом причања мењају интонацију;
- Омогућити деци гледање позоришних представа, драмских програма за децу и организовати разговоре о виђеном;

Неговање говорне културе

Циљеви:

- Правилан изговор свих гласова матерњег језика;
- Фонематска перцепција (место, број и редослед гласова у речи);
- Запажање ритма говора, гласности и висине гласова, боје и емотивности тона говора;

- Интонациона изражајност говора;
- Правилна артикулација гласова;
- Изговор речи у складу са нормама књижевног језика;
- Усавршавање дикције;

Садржаји и активности:

- Вежбе артикулације гласова;
- Вежбе изражајности говора;
- Говорне вежбе;

Богаћење дечијег речника и неговање граматички правилног говора

Циљеви:

- Познавање значења речи (посебно општих појмова) уз њихово правилно и активно коришћење у комуникацији;
- Вербално изражавање према стандардима граматички правилног говора;
- Формирање речи које означавају множину, деминутиве, аугментативе и глаголе и њихово повезивање у правилно структуриране, све сложеније реченице;

Садржаји и активности:

- Увећање лексичког фонда и адекватно коришћење у говору;
- Говорно стваралачке игре;

Вербално изражавање и комуникација

Циљеви:

- Способност за коришћење језика у дијалошком и монологском облику комуницирања;
- Култура говорне комуникације;
- Способност активног учествовања у разговорима на разне теме;

Садржаји и активности:

- Комуницирање у разним ситуацијама;

- Разговор на разне теме;
- Комуницирање уз помоћ нацртаних порука и симбола;
- Невербална комуникација (мимика, пантомима, гестови);

Монолошки говор

Циљеви:

- Способност препричавања;
- Способност причања по сећању;

Садржаји и активности:

- Препричавање приче уз помоћ очигледних средстава и без њих;
- Причање по серији слика;
- Причање по актуелним ситуацијама и по сећању;

Упознавање са дечијом књижевношћу

Циљеви:

- Способност слушања, разумевања, доживљавања и памћења оног што се чита и прича;
- Препричавање уз коришћење књижевних израза;
- Способност да се разликује главни јунак књижевног дела;
- Способност запажања и доживљавања звучности, ритмичности и сликовитости песничког говора, мотивисаност да се памте стихови и изражајно рецитије пред публиком;
- Трајно интересовање за књижевно стваралаштво;
- Стицање елементарних сазнања о позоришту и драмској уметности уопште;

Садржаји и активности:

- Упознавање са одабраним текстовима из народне и уметничке књижевности за децу (песме, приче, бајке, басне, загонетке, питалице, брзалице, разбрајалице, бројалице, пословице, успаванке);
- Разгледање и читање сликовница, књига за децу, дечијих листова;
- Учење стихова и изражајно рецитовање;

- Игре драматизације;
- Упознавање са радом библиотеке;

Говорне игре

Циљеви:

- Познавање језичких игара загонетања, игара речима, разбрајалица и др.
- Способност повезивања уобичајено неповезивих појмова, њихово комбиновање;
- Способност проналажења мноштва идеја;
- Способност доживљавања лепоте песничке речи;
- Смисао за хумор;
- Способност за маштање;

Садржаји и активности:

- Игре гласовима и речима;
- Игре загонетања, питалице, изокретаљке и др.;
- Допуни започету реченицу;
- Уметање догађаја у познату причу;
- Игре римовања и стихотворства;
- Грађење нових речи по аналогијама, измишљање нових речи;

8.2.Припрема за почетно читање и писање

Задаци:

- Да се код деце подстакне развој графомоторике;
- Да деца правилно уочавају и изговарају гласове;
- Да се оспособе деца да правилно интонирају реченицу;
- Да се подстичу деца да слободно изражавају мисли, идеје и осећања;
- Да се негују моторне и перцептивно-моторне координације ситне мускулатуре шаке и елеганцију покрета шаке;
- Унапређивати мануелну способност деце;

- Прилагођавати децу разноврсним активностима (коришћењу алата, писању, цртању, вајању...) које захтевају одређен степен моторне успешности;

Почетно читање

Циљеви:

- Мотивисаност да се препознају графички симболи, знаци, поруке и обавештења, као и да се научи да чита;
- Вештина читања развијена до нивоа одређеног могућностима и интересовањима сваког појединог детета;

Садржаји и активности:

- Читање лепих књига;
- Препознавање натписа, назива и имена без посебног обраћања пажње на слова од којих се састоје;
- Гласовна анализа речи;
- Почетно читање у складу са дечијим могућностима;

Почетно писање

Циљеви:

- Представе о облику, боји, величини и положају предмета, цртежа и знакова у простору;
- Способност визуелног процењивања, запажања, као и репродуковање њиховог изгледа;
- Спретна и покретљива рука, шака и прсти;
- Правилно седење и држање прибора за цртање, сликање и писање;
- Сразмерно развијена моторика;
- Усавршеност покрета за писање, вршених у одговарајућој свесци, као и оспособљавање да се свеска користи на одговарајући начин;

Садржаји и активности:

- Вежбе за разгибавање и опуштање руке и шаке, посебно сваког прста;

- Правилно држање руке, положаја тела и руковање прибором за цртање, сликање и писање;
- Вежбе за координацију покрета руку и очију;
- Вежбе за усавршавање тачности покрета какве захтева писање;
- Графомоторичке вежбе;

8.3.Развој почетних математичких појмова

Задаци:

- Да се утиче на општи сазнајни развој деце и да им се развија култура мишљења, ослобађајући их зависности од опажајно датог, доприносећи схватању суштинског у околини у којој живе;
- Да се посредно доприноси формирању личности, као што су радозналост, самосталност, тачност итд.;
- Да се код детета граде појмови како би га оспособили да уочи и раздвоји предмет од његових видљивих својстава;
- Да ствара ситуације у којима ће деца да групишу ствари на основу једног, а затим и два заједничка својства и формирају класе предмета уз описивање заједничког својства свих чланова класе;
- Да се подстакне процес поређења предмета ради утврђивања разлика међу њима;
- Обезбеђивање богатих чулних искустава, упућивање на начине њиховог уобличавања;
- Да се унапређује дечије физичко сазнање, односно откривање особина ствари као што су: текстура, тежина, тврдоћа, чврстина и др.;
- Успостављање хијерархијских система знања код деце, полазећи од једноставнијих односа и законитости до сложенијих;
- Да се уочавају спољашње особине ствари и појава, а потом и њихов дубљи смисао;
- Да се организују разне операције скуповима, утврђивање једнакости и неједнакости и изједначавање скупова по бројности, дељење скупова на подскупове итд.;

- Да подстакне децу на разумевање и изражавање спољашњег света кроз квантитативне односе у њему и стављати их у ситуације у којима ће осетити потребу за бројањем;
- Стављати децу у ситуације за решавање једноставних проблема;

Положаји

Циљеви:

- Способност сагледавања простора у односу на сопствено тело и способност сагледавања међусобног односа предмета у простору;
- Способност уочавања релација међу предметима;
- Способност распоређивања према одређеном правилу (у низу, у серији, по величини или по неком другом својству);
- Способност уочавања односа целине и дела;

Садржаји и активности:

- Истраживачка активност;
- Однос међу предметима;

Кретање кроз простор

Циљеви:

- Способност уочавања правца кретања кроз простор;
- Способност предвиђања где ће пасти бачени предмет;
- Способност кретања предмета или модела у замишљеним ситуацијама;

Садржаји и активности:

- Кретање: ка, иза, преко, кроз, око, поред, испод, изнад...;

Поређење и процењивање

Циљеви:

- Способност именовања појединих величина поређењем два предмета или коришћењем трећег предмета као условне мете;
- Способност упоређивања величина на основу малих разлика и њихова серијација;
- Упознавање са условним мерама (палац, шака, корак...) и конвенционалним мерама (метар, килограм, литар);
- Основни појмови о мерењу вредности;

Садржаји и активности:

- Поређење по димензијама;
- Серијација по димензијама;
- Мерење условним мерама и сазнање шта се мери килограмом, метром и литром;

Области, линије, тачке

Циљеви:

- Способност обележавања простора линијама;
- Способност елементарне оријентације у простору;

Садржаји и активности:

- Дељење простора линијама, отворени и затворени простори, праве и криве линије, пресек линија;

Облици

Циљеви:

- Способност уочавања одређених геометријских тела у околини;
- Способност уочавања и разликовања геометријских облика;
- Способност уочавања и разликовања геометријских фигура;
- Способност представљања и реконструисања одређених фигура;

Садржаји и активности:

- Уочавање облика (фигура) на стварима;
- Цртање и моделовање геометријских облика;

Образовање скупова

Циљеви:

- Способност уочавања скупова, формирање скупова и утврђивање припадности елемената скупу;
- Појмови о пресеку скупова, унији скупова, подскуповима;

Садржаји и активности:

- Уопштавање и класификовање према одређеном критеријуму за формирање скупова;
- Пресек скупова, унија скупова, подскупови, проверавање једнакобројности скупова придруживањем;

Бројање и скупови

Циљеви:

- Способност бројања, познавање ознака за једноцифрене бројеве тј. цифре;
- Способност успостављања кореспонденције „један према један“ придруживањем;
- Способност проверавања бројности скупова, поређење бројности скупова;
- Способност бројања елемената скупова;
- Способност правилног коришћења математичких симбола за једнако и неједнако;
- Овладавање рачунским операцијама сабирања и одузимања у оквиру прве десетице;
- Разумевање разлике између редних и кардиналних бројева;
- Способност решавања једноставнијих математичких проблема;

Садржаји и активности:

- Бројање;
- Одређивање бројности скупова;
- Коришћење симбола за једнако и неједнако;
- Сабирање и одузимање у оквиру прве десетице;

- Уочавање облика цифара;
- Појам пара;
- Новац;
- Серијација и редни бројеви;
- Решавање логичко-математичких проблема;

Временско сазнање

Циљеви:

- Способност сналажења у времену;
- Способност уочавања и реконструисања временског следа догађаја;

Садржаји и активности:

- Запажање трајања времена;
- Праћење хронолошког следа догађаја, оријентисање у времену;

8.4.Упознавање околине

Задаци:

- Да се стварају ситуације у којима ће деца уочавати битне особине и разликовати живу од неживе материје;
- Да се организују активности у којима ће деца упознати представнике живог света у својој околини, себе саме и схватити по нешто о улози човека у живом свету;
- Да се ствара свест о разноврсности трансформација кроз које се током времена успостављају промене, путем рашћења или пропадања у биолошком свету;
- Стварати услове за развој еколошког мишљења код детета (свест о свеопштој повезаности и међузависности живог и неживог света, свих живих створења међу собом, човека, биљака и животиња, као и одговорности сваког појединца за заједничку судбину);
- Утицати на дете да, поред дивљења према делима људских руку и осећања поноса што припада људској врсти, осети и страхопоштовање и дивљење према ономе што људи нису створили, према живом и

неживом свету који га окружује, одговорност за њега и потребу да га упозна и чува;

- Пружити прилику детету да доживи радост коју изазива свест о томе да је на неки начин допринело очувању живота на планети и природној равнотежи;
- Поређење у начинима живота и организације створења која живе у заједницама;
- Омогућити деци да посматрају представнике живог света у њиховој природној средини и уоче оне карактеристике њиховог изгледа и понашања које се могу повезати са њиховим прилагођавањем срединским условима у којима живи;
- Створити услове да деца посматрају представнике живог света у специјалним кутцима и гајећи их, уз њиховопоређење како би постепено разликовали оно што је опште и битно од небитног и спорадичног;
- Развијати самосталност деце у све ширим доменима активности, као и способност одлагања жеља;
- Подржавати и развијати радозналост за друштвене и природне појаве и на тој основи изграђивати активан и стваралачки став према свету који га окружује;
- Путем практичних поступака: посматрања, експериментисања, предвиђања, проверавања и доказивања изграђивати основе научног мишљења;

Живи свет

Циљеви:

- Разликовање живог од неживог;
- Основна својства живих бића;
- Карактеристике животних заједница;

Садржаји и активности:

- Упознавање живог света;
- Уочавање и тумачење природних појава;

- Посматрање представника живог света у њиховој природној средини, у њиховим животним заједницама;
- Сакупљање узорака из природе;

Свет животиња

Циљеви:

- Познавање карактеристичних облика понашања, кретања животиња;
- Познавање животних циклуса животиња (рађање, одрастање, размножавање, угинуће);
- Познавање животне средине подесне за опстанак појединих врста животиња;
- Познавање начина комуницирања међу животињама;
- Детаљније познавање типичних представника животињских царстава;
- Разликовање домаћих и дивљих животиња, ближе упознавање, сазнања о кућним љубимцима;

Садржаји и активности:

- Посматрање животиња у њиховом амбијенту, изглед, делови тела, начин кретања, исхрана, размножавање, брига о младунцима и др.;
- Уочавање разлика између домаћих и дивљих животиња и упознавање њихових општих карактеристика;
- Однос човека према животињама (брига, корист, штета);

Биљни свет

Циљеви:

- Познавање изгледа и основних делова биљака;
- Познавање животног циклуса биљака, услови за раст и развој биљака;
- Елементарно познавање животних заједница у којима расту поједине биљке;

Садржаји и активности:

- Откривање карактеристичних својстава биљака;

- Посматрање карактеристичних фаза у расту и развоју појединих представника биљног света;
- Прикупљање узорак из природе;
- Уочавање и праћење промена на биљкама;
- Неопходни услови за раст и развој биљака;

Човек као припадник живог света

Циљеви:

- Сазнања о човеку као живом бићу;
- Познавање основних карактеристика изгледа и грађе човековог тела, унутрашњих органа и њихових физиолошких функција, основних карактеристика раста и развоја човека, услова за живот човека, основних полних разлика и главних фаза човековог живота;

Садржаји и активности:

- Поређење човека са осталим створењима;
- Упознавање фаза човековог живота;
- Разликовање повољних од неповољних услова за живот човека;

Човек као друштвено биће

Циљеви:

- Емоционална стабилност и однеговане позитивне емоције;
- Изграђивање сопствених начина за изражавање емоција;
- Осетљивост за осећања других људи;
- Способност контролисања испољавања својих негативних осећања и ослобађање на конструктиван начин;

Садржаји и активности:

- Живот у установи и широј друштвеној средини;
- Друштвене игре и активности;
- Међусобни односи деце и односи између деце и одраслих;
- Разговори о породици;

- Разговори на тему шта деца највише воле, чега се плаше, шта их љути, ко им је најбољи друг/другарица, зашто и сл.;
- Упознавање са основним правилима лепог понашања у различитим ситуацијама;
- Упознавање са начинима живљења у различитим крајевима наше земље, неким народним обичајима, традиционалним играма;
- Посета деци у другим срединама;
- Упознавање са симболима наше земље;

Рад људи

Циљеви:

- Оспособљавање деце да се у што већој мери брину о себи;
- Оспособљавање за непосредно учествовање у животу и раду одраслих, према дечијим могућностима;
- Руковање техничким уређајима доступним деци;
- Доживљавање вредности, лепоте и смисла људског рада;
- Издржљивост, сналажљивост, истрајност, самосталност, одговорност и спремност на сарадњу;
- Руковање алатима и приборима прилагођеним и доступним деци;
- Вештина прављења најједноставнијих играчака од различитих материјала;
- Елементарна сазнања о институцијама од друштвеног значаја (пошта, болница, пијаца, аутобуска и железничка станица и сл.);
- Спремност да се радно ангажују у складу са дечијим могућностима у акцијама;

Садржаји и активности:

- Самопослуживање и дечији рад;
- Помагање одраслима у вршењу једноставнијих послова доступних деци;
- Упознавање са значајем људског рада;
- Упознавање установа и професија значајних за средину у којој деца живе;

Заштита животне средине

Циљеви:

- Поштовање и љубав према свему живом, уз мотив да се природа чува и унапређује;
- Упознавање природног богатства (вода, угаљ, нафта, руде, сунчева енергија, хидроцентрале, воденице, ветрењаче, кисеоник, шуме...);
- Схватање човековог утицаја на околину и повратни утицај;
- Схватање значаја очувања природне средине (услов опстанка људске врсте);
- Изграђивање личног става према природи и човековој средини;

Садржаји и активности:

- Уочавање прилагођености живих бића животним условима, клими, окружењу;
- Разговори о значају биљака и животиња за човека;
- Уочавање промена које настају човековим деловањем на живи и неживи свет;
- Уочавање загађивача природе, последице;
- Брига човека о животињама;
- Организовање „еколошких патрола“;
- Ликовно изражавање онога што се запажа у свом окружењу;

Материјални свет

Циљеви:

- Упознавање једноставнијих физичких законитости;
- Упознавање са природним појавама;
- Откривање и разликовање разних врста материјала, њихова својства;
- Познавање предмета из свакодневне употребе и њихових карактеристика;
- Карактеристике годишњих доба;
- Магнетизам и електрицитет (игре и огледи);
- Оптика;
- Акустика;

- Информатика;

Садржаји и активности:

- Руковање стварима;
- Запажање предмета и појава, као и појаве које се одигравају на њима захваљујући деловању на њих, стварање сопствених претпоставки и објашњења запажених појава;
- Уочавање узрочно-последичних веза;
- Експериментисање, посматрање ради увиђања појава;

Саобраћајно васпитање

Циљеви:

- Знање своје кућне адресе, адресе школе;
- Познавање локација на којима је играње безбедно;
- Разликовање тротоара од коловоза куда се крећу возила;
- Познавање саобраћајних правила;
- Познавање саобраћајних знакова, улоге семафора, улоге саобраћајног полицајца;
- Познавање правила понашања путника;

Садржаји и активности:

- Увежбавање тачне оријентације у простору;
- Увежбавање слушне пажње;
- Упознавање појединих саобраћајних знакова;
- Коментарисање саобраћајних згода и незгода из живота;
- Упознавање са радом саобраћајног полицајца;
- Драматизација саобраћајних ситуација;
- Увежбавање понашања кроз игралике активности;
- Вежбе осамостаљивања у саобраћају;

8.5.Физичко и здравствено васпитање

Задаци:

- Стварати повољне услове за развој способности кретања и опробавања разноврсних покрета у разним животним ситуацијама;
- Потпомагати раст и развој код деце, утицати на унапређење здравља, развијајући способност прилагођавања променљивим условима живота;
- Развијати вољно-карактерне особине (самосталност, смелост, самопоуздање, одлучност, истрајност, самосавлађивање и сл.);
- Радити на корективном физичком развоју у сарадњи са стручњацима;
- Спречавати поремећај моторике и држања тела код деце;
- Пружати деци сазнања о начинима за чување и јачање здравља;
- Задовољити потребу за разним врстама активности, односно предупредјивати последице физичке неактивности којој су изложена деца у савременим условима живљења;
- Свакодневно организовање јутарње гимнастике;
- Обезбеђивати свакодневни боравак деце на свежем ваздуху, излагање сунчевим зрацима, али са опрезом (опасност услед повећања озонских рупа);
- Стварати услове за задовољавање дечије потребе за одмором;
- Посебну пажњу посветити болесној и осетљивој деци;

Физички развој

Циљеви:

- Здраво, физички добро и складно развијено дете;
- Стицање богатог моторичког искуства;
- Овладавање простором кроз грациозно, уравнотежено и ритмично кретање у њему;
- Развој брзине, окретности, снаге, издржљивости, прецизности...
- Прилагодити услове у којима се обавља телесна активност;
- Развијеност свих мишићних група;
- Оспособљеност за руковање разним реквизитима;

Садржаји и активности:

- Природни облици кретања са елементима атлетике;
- Елементарна гимнастика;
- Вежбе за развој појединих мишићних група;

- Покретне игре;
- Плесне активности;

Развој опажања

Циљеви:

- Усавршавање функција чулних органа: вида, слуха, додира, мириса и укуса;

Садржаји и активности:

- Вежбе којима се унапређују функције чулних органа: вида, слуха, додира, мириса и укуса;

Јачање здравља и одржавање хигијене

Циљеви:

- Развој здравствене културе ради очувања и јачања сопственог телесног и менталног здравља и здравља других људи око себе;
- Стицање елементарног знања о болестима и повредама, њиховом избегавању и поступцима прве помоћи;
- Упознавање професија које се старају о здрављу људи;
- Упознавање са здравим навикама ради очувања здравља;

Садржаји и активности :

- Телесне активности;
- Свакодневни боравак и кретање на свежем ваздуху;
- Покретне игре и шетње;
- Активности за правилно и лепо држање тела;
- Одржавање личне хигијене;
- Сунчање;
- Правилан сан и одмор;
- Правилна исхрана;
- Праћење тежине, раста и телесне способности;
- Физичке активности;

8.6.Ликовно васпитање

Задаци:

- Оспособљавати децу за потпуније и сигурније коришћење ликовних техника и материјала доступних овом узрасту;
- Подстицати децу на целовито ликовно изражавање одерђених садржаја улазећи постепено у реалистичну фазу приказивања, богаћењем детаља и већим осећајем за декорисање простора и композицију;
- Усредсређивати дечију пажњу на богатство боја и облика у визуелној стварности и указивати на њихов склад, ред, меру као и на одговарајуће вредности у делима ликовних уметника;
- Задовољавати потребе деце за откривањем нових ствари и разноврсних материјала, подстичући, развијајући и негујући њихове истраживачке тежње и покушајеу вези са посматрањем, упоређивањем и анализом предмета и појава, поређењем између онога што јесте и онога што је могуће, довршавањем непотпуних целина на разне начине и успостављањем оригиналних визуелних асоцијација;
- Доприносити неговању и развијању визуелне ликовне културе код деце, откривајући им могућности разних просторних решења и оспособљавати их за нова, разноврсна и необична просторна трагања, дводимензионалним и тродимензионалним представљањем њима блиских тема и погодних мотива;
- Повезивати разне врсте дечијег ликовног изграђивања(сликање уз музику, илустративно цртање на мотиве из приче, прављење музичких инструмената, реквизита и декора за драмске игре итд.);
- Развијати код деце смисао за вредновања сопствених радова и радова друге деце;
- Формирати основе критеријума у том вредновању;
- Доприносити развоју опажајних, доживљајних и стваралачких способности деце и тиме помоћи њиховом ослобађању, потврђивању, подстицању на активност;

Цртање

Циљеви:

- Стицање искуства о представљању разних облика у простору применом различитих врста линија;
- Маштовитост;
- Способност приказивања фигура људи, животиња, биљака и других објеката са више детаља;
- Способност декоративне примене линије;

Садржаји и активности:

- Коришћење разних врста линија;
- Представљање уз помоћ цртежа;
- Цртање животиња, биљака и других објеката;
- Декоративно коришћење линије;

Сликање

Циљеви:

- Осетљивост за боје;
- Смисао за способност изражавања бојом уз употребу најједноставнијих ликовно-сликарских техника;
- Богатство боја и облика;
- Познавање основних сликарских материјала и техника;
- Способност декоративне употребе боја;

Садржаји и активности:

- Експериментисање бојама;
- Мешање боја;
- Декоративно коришћење боја сликањем на разним подлогама;

Пластично обликовање - вајање

Циљеви:

- Смисао за обликовање од различитих материјала који се спајају или обликују прстима додавањем или откидањем;
- Усвајање технике рада, познавање својства материјала;
- Усвајање простора, већа обрада детаља у поступку вајања;

Садржаји и активности:

- Обликовање (тесто у боји, песак, глина, пластелин, глинамол);
- Обликовање од разних природних материјала (плодови, гранчице, лишће, кукурузовина, суве стабљике ливадских биљака и др.);
- Обликовање папира;
- Прављење макета (саобраћајне ситуације, рељеф и др.);

Естетско доживљавање и процењивање

Циљеви :

- Самостално и свесно уочавање боја, облика и њиховог склада;
- Формирани елементарни естетски ставови и доживљаји као почетни корак у комуникацији детета са уметничким делима;

Садржаји и активности:

- Уочавање боја, облика и њиховог склада;
- Украшавање амбијента;
- Разговор о ликовним радовима деце;
- Разговори о репродукцијама ликовних дела која су створили уметници;

8.7.Музичко васпитање

Задаци:

- Стварати услове за упознавање деце са богатством и разноврсношћу света музике, прожимање њиховог начина доживљавања, схватања стварности око себе и тако им обогатити и оплеменили живот;
- Развијати дечије интересовање за музику и стварати код њих потребу за свакодневним контактом са овом уметношћу која у живот установе уноси ведрину, оптимизам и радосно расположење, обезбеђујући тако њено благотворно дејство на дечији нервни и респираторни систем, емоционалну стабилност и психомоторни развој;
- Омогућити детету откривање богатства и разноврсности света звукова, подстицати жељу и навику активног слушања музике, као и да подржи,

подстиче и култивише његову природну склоност за учествовање у разним музичким активностима, као што су певање, свирање, кретање уз музику итд., негујући разне облике спонтаног музичког стваралаштва;

Циљеви:

- Интересовање за музику, способност њеног опажања, пажљивог слушања и доживљавања;
- Најосновније познавање музике, музичке традиције и дела савремене музичке уметности, посебно нашег краја, приступачних деци;
- Способност уочавања и разликовања карактера композиције;

Садржаји и активности:

- Слушање вокалних и инструменталних дела из познате културне баштине, поготово дела компонована за децу;
- Приче о животу и раду великих композитора;

Певање

Циљеви :

- Правилна дикција и артикулација текста приликом извођења песме;
- Осећај за прецизно извођење различитих ритмичких структура песама;
- Способност индивидуалног певања, као и постепено увођење у групно певање;
- Развој музикалности кроз певање;

Садржаји и активности:

- Певање у оквиру музичких игара или музичка драматизација;
- Извођење мелодије уз пратњу мелодијског инструмента и ритмичке структуре уз пратњу Орфовог инструментаријума;
- Јавна презентација научених текстова на приредбама, свечаностима;

Свирање

Циљеви:

- Оспособљавање за коришћење инструмената Орфовог инструментаријума (штапићи, бубњеви, звечке);
- Основно музичко описмењавање прилагођено узрасту;

Садржаји и активности:

- Коришћење сопственог тела, посебно ногу и руку, као инструмента (плескање, ударање у колена, трупкање и тапкање по тврдој подлози);
- Експериментисање звуцима, тоновима и ритмовима трагајући за разним могућностима и оригиналним решењима за интерпретацију музичких остварења;
- Инструментално стваралаштво – музичке импровизације ради остварења ритмичких и мелодијских мотива и целина на познатим инструментима, опонашајући појаве у природи, животињске гласове, кретање људи и сл., разговарајући и изражавајући емоције уносећи у то елементе личног израза и креације;
- Испитивање и откривање звучних својстава дечијих музичких инструмената;
- Коришћење дечијих музичких инструмената за извођење ритма, као и ритмичку пратњу песмама, бројалицама и музичким играма;
- Повезивање вокално-инструменталног стваралаштва са другим врстама дечијег креативног стваралаштва: вербалног, ликовног, гестовног и др. (музичке драматизације, опонашање ликова из познатих прича и сл.);

Плесне активности

Циљеви:

- Постизање стваралачке синтезе какву даје преплитање музичких, телесних, драмских, ликовних и говорних активности у плесним активностима као новом квалитету;
- Ритмичка прецизност, координација и култура покрета, њихов склад, лакоћа и слобода у изражавању музичког доживљаја уз сналажење у простору;
- Способност симултаног играња улоге креатора плесних активности и њиховог гледаоца, у којима дете доживљава, изражава, али и процењује своје извођење;

- Основно познавање и разумевање аутентичног народног мелоса и стваралаштва(музике која их прати, покрета, старих народних инструмената, неких обичаја и етнографских података за крај у којем деца одрастају, али и шире);

Садржаји и активности:

- Плесне импровизације;
- Народне игре;
- Плесови у оквиру музичких драматизација;

9. Рад са децом са одређеним потешкоћама

Вртић/школа као простор демократске и инклузивне праксе обухвата:

- Уважавање **права све деце на образовање кроз инклузивну праксу** у вртићу/школи, којом се уважава родна, културна, здравствена и свака друга различитост, развија осетљивост за дискриминацију и посебна пажња се посвећује укључивању деце из осетљивих група;
- Уважавање права детета на активно учешће у образовању кроз усмереност на добробит детета и подршку његовим потенцијалима;
- Важност породице у васпитању на раном узрасту;
- Повезаност са локалном заједницом и обострано учешће у пракси вртића/школе.

9.1. Рад са децом са ограниченим интелектуалним способностима

- Теоријске садржаје припремити на начин да се они сажму и сведу на најбитније;
- Садржаје приближити детету на очигледан и једноставан начин;

- Наставне садржаје повезати са свакодневним животом и искуством детета;
- Користити елементе непосредне стварности (моделе, слике и цртеже без детаља, шеме...);
- Обезбедити поступност у раду;
- Детету давати једноставне задатке и јасна образложења;
- Обезбедити довољно времена за вежбање и понављање;
- Излагање треба ускладити са појмновним фондом и могућностима разумевања;
- Користити кратке реченице, усмерене на оно што је битно;
- Увек добро излагање пропратити адекватним паралингвистичким знацима (боја, јачина, висина гласа, мимика, гест);
- Излагање деце може се подстицати и развијати уз помоћ визуелне подршке или плана у облику питања;
- Ако је текст приче која се детету представља дужи, представљати му по деловима, уз обавезну проверу колико је разумело.

9.2. Рад са децом са тешкоћама у говору и језику

Због проблема са аудитивном перцепцијом, лингвистичким и когнитивним процесуирањем код ове деце треба обратити пажњу на:

- Жељу детета за комуникацијом;
- На способност разликовања битних и небитних чињеница и идеја;
- Правилну употребу именица, заменица, глагола, придева, прилога;
- Коришћење израза за величину, количину, простор, време;
- Давање кратких, прецизних и довољно јасних инструкција;

- Директно обраћање;
- Задатке рашчланити на мале кораке;
- Планирати довољно времена за усвајање теме;
- Користити видне, слушне, тактилне стимулансе код обраде нових садржаја;
- Стрпљење у комуникацији (дати детету довољно времена за одговор на питање);
- Стално проверавати да ли је дете добро чуло и разумело.

9.3. Рад са децом са поремећајима у понашању

Овој деци највише тешкоћа у школском раду причињава поремећај пажње који је често праћен немиром и хиперактивношћу, уз који се могу јавити специфичне тешкоће у учењу, на моторичком, говорном, емоционалном и социјалном плану. Са овом децом:

- Поставити јасну структуру (дневну, недељну, месечну);
- Поставити јасне границе и доследно их се придржавати;
- Установити јасна правила понашања у групи;
- Организација простора треба да буде константна;
- Дете треба да седи на месту са којег ће му најмање бити доступни ометачи пажње, као што су прозор, врата, извор буке;
- Увек похвалити труд уложен у изради задатака;
- Потребно је континуирано усмеравање дететове пажње;
- Упослити дете одмереним задацима;
- Омогућити детету циљано кретање (сипај воду, донеси ауто...);
- Упутства и инструкције говорити јасно, смиреним гласом;

- Похвалити дете за успешно праћење инструкција (климнути главом, насмешити се, додирнути по рамену, изговорити похвалу пред свима, написати похвалу);
- Креирати ситуацију у којој ће дете моћи да помогне другима;
- Не искључивати дете из активности.

9.4. Рад са децом са хиперактивним понашањем

За ову децу је све подједнако важно, па кажемо да је селективна пажња веома слаба, те је и памћење бледо и сиромашно. Ова деца како заборављају вербалне садржаје тако заборављају и своје ствари (јакне, ташне, књиге). Због обиља утисака из спољашне средине, дете се брзо замара. У раду са децом која су хиперактивна:

- Благовремено смењивати различите активности;
- Упознавати дете са дневним распоредом и задужењима;
- По потреби стварање мирног простора за рад;
- Давање кратких и јасних упутстава за рад;
- Допуњавање вербалних инструкција визуелним упутствима;

9.5. Рад са децом са аутизмом

То су деца која имају потешкоћа у успостављању комуникације (вербалне и невербалне) и социјалних односа. Карактерише их кратка и лабилна пажња. Већином су усмерени на своје потребе. У раду са децом са аутизмом:

- Развијати осећај сигурности и поверења у учитеља;
- Користити устаљену шему дневних активности;
- Користити једноставне вербалне и визуелне информације;
- Иницирати комуникацију активно и директно;
- Давати задатке подељене на кратке и једноставне кораке.

10.Сарадња са породицом

Васпитач је посебно осетљив на различита животна искуства деце, нарочито када постоје велике разлике између породичне и културне институције. Зато смо свесни да је важно развијање праксе континуитета: повезивање са породицом, повезивање следећих корака у дечијем образовању са претходним искуствима детета и укључивање родитеља у ове активности.

Сарадња родитеља и васпитача одвија се путем индивидуалних разговора, преко општих родитељских састанака, портфолиа и радионица за родитеље.

Нивои сарадње са породицом:

- 1. Информативни** – упознавање и узајамно информисање васпитача и родитеља о свему што је од значаја за развој, васпитање и образовање детета у години пред полазак у школу. Форме информисања су следеће:
 - Панои и огласне табле;
 - Свакодневна усмена размена између васпитача и родитеља;
 - Родитељски састанци;
 - Индивидуални разговори када се за то укаже потреба;
 - Неформални боравак родитеља у школи;
 - Телефонски контакти по потреби;
 - „Кутак за родитеље“;
- 2. Непосредно укључивање родитеља у васпитни процес.**Форме укључивања родитеља су следеће:
 - Природне, животне ситуације у школи;
 - Унапред испланиране ситуације усмерене на постизање одређених васпитно-образовних ефеката (излети, учешће у припремању хране за школску манифестацију „Здрава храна“, припремање и израда поклона, маски и костима за „Новогодишњи маскенбал“, припремање костима за такмичење у модерном плесу, припрема за посете Дому културе у Кучеву, где њихова и друга деца учествују у такмичењима или гледању представа за децу, учешће у припремама за „Ускршње чаролије“, израда и поправка играчака...).

11. Сарадња са друштвеном средином

11.1.Сарадња са школом

Средина у којој се налази наша школа наметнула јој је потребу за формирањем припремно-предшколске групе у самој школи, чиме су неке од великих промена, одвајања, знатно ублажене. Деца се одвајају од родитеља, укључују се у припремно-предшколски програм и при том су у директној вези са школом у којој ће даље наставити васпитно-образовни процес. Током припремно-предшколског периода упознаће се са установом, њеним окружењем, људима у њој и начином на који она ради, тако да ће им полазак у први разред бити много лакши, него да долазе из вртића.

Статут ОШ допуњен је анексом о проширеној делатности тј. остваривање припремног предшколског програма, што значи укључивање припремне предшколске групе у целокупан васпитно- образовни рад школе. Реализација васпитно-образовног рада по Календару рада за текућу школску годину, учешће васпитача у стручним органима, избор представника у Савет родитеља.

Због специфичности средине, у исто време, врше се и следећи **нивои сарадње са школом:**

- 1. Информативни** – упутства у вези са уписом у први разред, размене информација о деци и њиховим навикама и будућем школском окружењу;
- 2. Заједничке активности** – свакодневни контакти са децом из старијих разреда, због грађења односа пре поласка у први разред. У току „Дечије недеље“ организујемо са учитељицама и старијом децом заједничке игре и активности, учествујемо у приредби поводом примања првака у Дечији савез. На Дан школе учествујемо у свечаној приредби. Организујемо узајамне посете – позивамо прваке у посету припремној групи (заједно гледамо цртане филмове, рецитујемо једни другима песмице, причамо приче, правимо честитке, сликамо плакате...) и одлазимо у учионицу првог разреда, како би се дружили и са учитељицама и упознали њихов начин рада.

11.2. Сарадња са локалном заједницом

Сарадња са локалном заједницом обухвата следеће:

- Учешће васпитне групе у прослави: новогодишњих празника, Светог Саве, 8. Марта;
- Завршна приредба, прослава рођендана;
- Учешће у акцијама школе;
- Шетња у природи;
- Сарадња са Библиотеком, Домом за културу (позориштем за децу), Домом здравља, Црвеним крстом ...
- Учешће деце у Дечјој недељи;
- Дружење са децом других васпитних група школе, као и васпитних група других основних школа у локалној заједници;
- Упознавање деце са занимањима људи кроз посете занатским радионицама у локалној заједници.

Деца из припремно предшколске групе учествују на ликовним конкурсима Дома за културу и Црвеног крста у Кучеву, манифестацији „Ускрс у Кучеву“ и другим друштвеним активностима које организује локална заједница, а одговарају њиховом узрасту.

12. Праћење и вредновање остваривања припремно-предшколског програма

Вредновање се схвата као сталан процес критичког процењивања података уочених и прикупљених током васпитно-образовног деловања. Реч је о континуираној, циљној, намерној и функционалној процени која служи, пре свега, васпитачу:

- да прати развој, постигнућа и напредовање деце,
- да на основу процењеног плана нове, по потреби, сложеније секвенце учења,
- да стиче увид у своје деловање постављених циљева,
- да планира информисање родитеља о стању и напредовању деце,
- да прати развијање програма у целини.

Вредновање и посматрање су повезани и узајамни процеси и проистичу један из другог, па су начини (технике) у једном и другом процесу слични.

Технике праћења и вредновања су:

- састанци педагошког колегијума,
- консултације са просветним саветником (када се укаже потреба за тим),
- посете другим припремно-предшколским групама у Основним школама и размена искустава са њима,
- упитници/анкете за родитеље и чланове Савета родитеља и Школског одбора,
- документовање и анализа стручних сарадника.

Подаци који су прикупљени о детету или појави која је праћена, анализирају се и процењују врло пажљиво и стрпљиво. При томе, имамо на уму неколико ствари:

- процена дечијег развоја и напредовања врши се у односу на само дете, његове претходне поступке и постигнућа (колико је напредовало, шта је научило, која интересовања су се појавила...), а не на основу неких апстрактних норми;

- процена се доноси после више посматрања детета у различитим ситуацијама, у различитом контексту: познатом, новом, у групи деце, у размени са васпитачем, родитељима и сл.;
- резултат анализе и процене, оно што је протумачено, није стална категорија, већ је на овом узрасту реч о трендовима, а не о понашањима која су устаљена и завршена.

У Турији, јун 2022. године

Васпитач

Снежана Бојовић

Директор школе

Јелена Живановић